

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Поведінкова економіка»

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма “Економіка”

(назва програми)

Спеціальність 051 Економіка

(вказати: код, назва)

Галузь знань 05 Соціальні і поведінкові науки

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти третій (науково-освітній)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник: Нікіфоров П.О. завідувач кафедри фінансів і кредиту, д.е.н., професор

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів):

Нікіфоров П.О. <https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytu/nikiforov-petro-opanasovych>

Контактний тел.

050 290 29 19

E-mail:

p.nikiforov@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7683>

Консультації:

Очні консультації: за попередньою домовленістю.

Онлайн-консультації: п'ятниця з 14.00 до 16.00.

1. Анотація дисципліни. «Поведінкова економіка» – вибіркова дисципліна, що ґрунтується на знаннях, отриманих здобувачами у ході вивчення більшості дисциплін, що належать до обов'язкової компоненти ОП. Курс доповнює знання інших дисциплін та забезпечує їх реалізацію на основі формування у здобувачів знань поведінкових упереджень економічних суб'єктів у процесі прийняття управлінських рішень та формування економічної поведінки.

2. Мета навчальної дисципліни «Поведінкова економіка» – формування у здобувачів фундаментальних знань та умінь з теорії та практики прийняття управлінських рішень з урахуванням впливу поведінкових упереджень на основі розуміння причин ірраціональної економічної поведінки.

3. Пререквізити. Навчальна дисципліна «Поведінкова економіка» відповідно до структурно-логічної схеми ОПП слухається здобувачами у 2 семестрі першого року навчання після таких дисциплін як «Філософія та методологія науки», «Актуальні проблеми економіки», «Інноваційна економіка», «Методи і моделі прийняття рішень», «Людський і соціальний капітал».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки 051 Економіка (ОНП: «Економіка») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК06. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей

СК07. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проєкти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності

Програмні результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН11*. Формувати індивідуальну траєкторію саморозвитку, самонавчання та професійної поведінки, приймати оптимальні рішення щодо організації та управління колективною творчою діяльністю, проявляти креативність, оригінальність, ініціативність, гнучкість, стресостійкість, лідерство тощо.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Поведінкова економіка»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90		10	20			60		залік
Заочна	1	2	3	90		4	6			80		залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних та практичних занять	Змістовий модуль 1. Теоретичні постулати сучасної поведінкової економіки												
Тема 1. Роль людини в економічному розвитку суспільства та сучасна поведінкова економіка	11	1	2			8	13	1	2				10
Тема 2. Психофізіологічні та когнітивні процеси в регуляції поведінки економічного суб'єкта: теоретичні виміри	12	2	2			8	10						10
Тема 3. Інформаційне	12	1	4			7	12	1	1				10

середовище прийняття управлінських рішень в економіці та поведінкові упередження												
Тема 4. Специфіка проявів поведінкових упереджень та механізми прийняття рішень економічними суб'єктами в умовах ризиків та невизначеності	10	1	2			7	11		1			10
Разом за ЗМ1	45	5	10			30	46	2	4			40
	Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти використання поведінкових чинників при розробці та реалізації управлінських рішень											
Тема 5. Точки відліку, фреймінг та евристики у прийнятті економічних рішень	11	2	2			7	11	1				10
Тема 6. Методи впливу на економічну поведінку суб'єктів	12	1	4			7	11	1				10
Тема 7. Соціальні аспекти поведінкової економіки	11	1	2			8	12		2			10
Тема 8. Поведінкові фінанси	11	1	2			8	10					10
Разом за ЗМ 2	45	5	10			30	44	2	2			40
Усього годин	90	10	20			60	90	4	6			80

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ та назва теми	Завдання
Тема 1. Роль людини в економічному розвитку суспільства та сучасна поведінкова економіка	Опрацювати питання щодо розвитку економічної науки у визначенні ролі та місця людини з метою підійти до розуміння теорії поведінкової економіки
Тема 2. Психофізіологічні та когнітивні процеси в регуляції поведінки економічного суб'єкта: теоретичні виміри	Опрацювати питання щодо теоретичних постулатів основного змісту концепції поведінкової економіки, систематизації поведінкових упереджень в їх психофізіологічних та когнітивних складових

Тема 3. Інформаційне середовище прийняття управлінських рішень в економіці та поведінкові упередження	Опрацювати питання щодо визначення інформаційного середовища та суперечностей його впливу на поведінкові упередження економічних суб'єктів при прийнятті управлінських рішень
Тема 4. Специфіка проявів поведінкових упереджень та механізми прийняття рішень економічними суб'єктами в умовах ризиків та невизначеності	Опрацювати питання щодо характеристик поведінкових моделей суб'єктів економічних відносин, узагальнень та систематизації поведінкових чинників, ролі невизначеності та ризиків в прийнятті рішень, а також економічної грамотності та культури, їх прикладного використання
Тема 5. Точки відліку, фреймінг та евристики у прийнятті економічних рішень	Опрацювати питання щодо впливу контексту на прийняття рішень, формування точок відліку, розуміння фреймінгу та його видів, а також евристики в прийнятті економічних рішень через евристику доступності та репрезентативності та помилку умовиводу
Тема 6. Методи впливу на економічну поведінку суб'єктів	Опрацювати питання щодо розуміння архітектури вибору, зворотного зв'язку в уточненні переваг та цінностей, а також зрозуміти типологію вибору, конфлікти інтересів та стимули в корекції когнітивних процесів
Тема 7. Соціальні аспекти поведінкової економіки	Опрацювати питання щодо розуміння спільної діяльності, групової динаміки, соціального сприяння та гальмування, а також комплекс питань, пов'язаних з груповим мисленням, груповою мораллю та соціальними феноменами
Тема 8. Поведінкові фінанси	Опрацювати питання щодо критики традиційних фінансових теорій та ефективності фінансових ринків, пояснити суб'єктивні чинники які визначають нераціональну поведінку суб'єктів фінансових відносин, акцентуючи на специфіці поведінки суб'єктів публічних, особистих, корпоративних фінансів та фінансових ринків

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Для викладання навчальної дисципліни «Поведінкова економіка» можуть бути використані наступні освітні технології:

Використання онлайн-презентацій: вони можуть бути створені викладачем або здобувачем та включати пояснення концепцій, приклади і вправи, щоб здобувач міг краще зрозуміти матеріал. Використання платформ для веб-конференцій, таких як Zoom або Google Meet, дозволяє здобувачам та викладачам спілкуватися в режимі реального часу. Викладач може проводити лекції, задавати запитання та спілкуватися зі здобувачами.

Використання соціальних мереж: використання платформ соціальних мереж, таких, наприклад, як Facebook або Telegram може стимулювати активну комунікацію між здобувачами та викладачем. Це дозволяє здобувачам ділитися

думками, задавати запитання та обговорювати теми, пов'язані з поведінковою економікою.

Використання онлайн-платформ для навчання: Існують спеціалізовані онлайн-платформи для навчання (до прикладу Київська школа економіки), які надають доступ до курсів з поведінкової економіки. Ці платформи можуть містити відеоуроки, завдання, оцінювання та форуми для обговорень.

Ці технології можуть використовуватися окремо або в поєднанні: вербальні методи (лекція, бесіда, диспут, пояснення, розповідь тощо);

- практичні методи (практичні роботи);
- пояснювально-ілюстративні методи;
- проблемно-пошукові методи;
- ситуаційні завдання;
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

7.1. Критерії підсумкового оцінювання.

Навчальний матеріал розподілено за двома модулями. Максимальна оцінка за кожний модуль складає 30 балів, у сумі 60 балів. Ще 40 балів здобувач може отримати на заліку.

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, фіксований виступ, творча робота, наукова публікація) відповідь здобувача, презентація матеріалів з аналізу поведінкових упереджень економічних суб'єктів. Формою підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, аналітичних);
- презентація результатів виконання командних завдань;
- ділові ігри;
- аналітичні звіти;
- розв'язування практичних ситуацій;
- модульні контрольні роботи.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології прийняття економічних рішень;

- розуміння принципів поведінкової економіки та уміння оцінювати ірраціональні чинники в поведінкових моделях різних економічних суб'єктів;
- застосування відомих поведінкових упереджень при оцінці якості прийняття управлінських рішень;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, бачити слабкі й сильні сторони будь-якої економічної діяльності, обґрунтовувати можливості і загрози, що існують у зовнішньому середовищі діяльності економічних суб'єктів;
- вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання.

Теоретичні результати навчання оцінюються за виконання таких завдань: підготовка та презентація дослідження певних груп поведінкових упереджень – до 10 балів; написання тез доповіді та виступ на науковій конференції – до 10 балів (на вибір здобувача).

Практичні результати оцінюються за результатами участі здобувачів на кожному з практичних занять.

Підсумковий контроль знань та компетентностей здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення заліку, завданням якого є підготовка та захист індивідуальної роботи.

7.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2				40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
8	7	8	7	8	8	7	7		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

7.3. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
зараховано	A (90-100)	відмінно
зараховано	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
зараховано	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незараховано	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

8. Рекомендована література:

8.1. Основна.

1. Канеман Данієл, Сібоні Олів'є, Санстейн Кас. Шум: хибність людських суджень / пер. з англ. 2-е вид. К.: Наш формат. 2023. 360 с.
2. Нікіфоров П.О., Марич М.Г. Поведінкові фінанси. Навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т. 2022. 144 с.
<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4715>
3. Поведінкова економіка: від теорії до практики: міждисциплінарний навчальний посібник. За науковою ред. к.е.н., доц. Татомир І.Л., к.е.н., доц. Квасній Л.Г. Трускавець: ПОСВІТ. 2022. 408 с.
<https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/PovedinkovaEKONOMIKA-2022-1.pdf>
4. Талер Річард. Поведінкова економіка. Чому люди діють ірраціонально і як отримати з цього вигоду. К.: Наш формат, 2021. 464 с.
5. Талер Р., Санстейн К. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір: пер. з англ. О. Захарченко. К.: Наш формат, 2017. 312 с.
6. Stefano Calicchio Простий підхід до поведінкових фінансів: Вступний посібник з теоретичних та операційних принципів поведінкових фінансів для покращення інвестиційних результатів. 2022. 123 с. [Електронна книга]

8.2. Інформаційні ресурси.

Офіційні сайти органів державного управління України та міжнародних фінансових організацій

1. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
2. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
3. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
4. Національний банк України – [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)
5. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD)
<http://www.oecd.org/>
6. Міжнародний валютний фонд – <http://www.imf.org/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucers.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича – <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua